

Vergaderjaar 2021–2022

31 571

Voorstel van wet van het lid Thieme tot wijziging van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren in verband met het invoeren van een verplichte voorafgaande bedwelming bij ritueel slachten

AF

VERSLAG VAN EEN NADER SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 11 januari 2022

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit¹ hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief² van 2 november 2021 in reactie op het rappel toezeggingen. De leden van de fractie van de **Partij voor de Dieren** (PvdD) hebben nog enkele vragen naar aanleiding van de reactie op toezegging T01556, dit in aanvulling op het op 25 november 2021 verstuurd verzoek³ van de commissie om de brief d.d. 28 september 2020 inzake Toezegging T01556 zo snel mogelijk te beantwoorden.

Naar aanleiding hiervan is op 30 november 2021 een brief gestuurd aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

De Minister heeft op 20 december 2021 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde nader schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
De Boer

¹ Samenstelling:

Koffeman (PvdD), Faber-Van de Klashorst (PVV), Van Strien (PVV), Gerkens (SP), Atsma (CDA) (*ondervoorzitter*), Pijlman (D66), Schalk (SGP), Klip-Martin (VVD), Van Rooijen (50PLUS), Van Ballekom (VVD), De Blécourt-Wouterse (VVD), Crone (PvdA), Dessing (FVD), Van Gorp (GL), Huizinga-Heringa (CU), Kluit (GL), Van der Linden (Fractie-Nanninga) (*voorzitter*), Meijer (VVD), Otten (Fractie-Otten), Prins (CDA), Vendrik (GL), Van der Voort (D66), Berkhout (Fractie-Nanninga), Raven (OSF), Karakus (PvdA) en Soeharno (CDA).

² Zie verslag schriftelijk overleg: *Kamerstukken I*, 2021–2022, 35 925 XIV, A.

³ Zie verslag schriftelijk overleg: *Kamerstukken I*, 2021–2022, 31 571, AE.

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT / LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Den Haag, 30 november 2021

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief⁴ van 2 november 2021 in reactie op het rappel toezeggingen. De leden van de fractie van de **Partij voor de Dieren** (PvdD) hebben nog enkele vragen naar aanleiding van uw reactie op toezegging T01556, dit in aanvulling op het op 25 november 2021 verstuurd verzoek⁵ van de commissie om de brief d.d. 28 september 2020 inzake Toezegging T01556 zo snel mogelijk te beantwoorden. De leden van de fractie van GroenLinks sluiten zich graag bij de vragen van de PvdD-fractie aan.

Er is nog altijd geen duidelijk beeld over de invulling van (alle onderdelen van) de toezegging «Registratie aantal ritueel geslachte dieren en hoeveelheid geëxporteerd onbedwelmd ritueel geslacht vlees (T01556) uit 2012. De toenmalige Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie heeft tijdens een debat op 12 juni 2012 toegezegd het totaal aantal onverdoofd geslachte dieren, gedifferentieerd naar diersoort, alsmede het verdere traject van deze vleesproducten, in kaart te brengen. De leden van de PvdD-fractie willen u dringend verzoeken om de toezegging spoedig gestand te doen en stellen u derhalve, mede namens de leden van de fractie van GroenLinks, de volgende vragen.

- Kunt u aangeven hoeveel vlees in Nederland geïmporteerd is in de afgelopen vijf jaar?
- Kunt u aangeven hoeveel vlees van onverdoofd geslachte dieren in Nederland is geïmporteerd in de afgelopen vijf jaar?
- Kunt u aangeven hoeveel (vlees van) onverdoofd geslachte dieren door Nederland is geëxporteerd in de afgelopen vijf jaar?
- Kunt u aangeven waarin het verschil in voorwaarden zit om vlees als halal gecertificeerd of kosjer gecertificeerd te verkopen, uitgesplitst per diersoort?
- Kunt u bevestigen dat u geen zicht heeft op de afzet van vlees van onverdoofd geslachte dieren en dat het daardoor nog altijd mogelijk is dat mensen onbewust vlees kopen dat afkomstig is van dieren die zonder voorafgaande bedwelming zijn geslacht?
- Kunt u per diersoort (schapen, geiten, runderen) uiteenzetten hoeveel dieren er in Nederland onbedwelmd werden geslacht in 2018, 2019, 2020 en 2021?

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk 17 december 2021.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
L.P. van der Linden

---

⁴ Zie verslag schriftelijk overleg: *Kamerstukken I, 2021–2022, 35 925 XIV, A.*

⁵ Met kenmerk 166207.09.2U.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 december 2021

Recentelijk is het Convenant «onbedwelmde slacht volgens religieuze riten» geëvalueerd. Bijgevoegd treft uw Kamer de door Deloitte uitgevoerde evaluatie aan evenals een afschrift van mijn reactie hierop in mijn brief aan de Tweede Kamer. In mijn brief aan de Tweede Kamer ga ik tevens in op de inzichten uit het onderzoek door Wageningen Research inzake Behoeftebepaling onbedwelmde slacht volgens religieuze riten. Ook dat onderzoek treft u bijgevoegd aan.

Onderstaand beantwoord ik de aanvullende vragen die uw vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van de Eerste Kamer heeft gesteld op 30 november jl. aangaande import en export van vlees van ritueel onbedweld geslachte dieren (Kenmerk 170023.02U).

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
C.J. Schouten

170023.02U

1

Kunt u aangeven hoeveel vlees in Nederland geïmporteerd is in de afgelopen vijf jaar?

Antwoord

Ik bezit hierover de volgende informatie.

Tabel 1: ingevoerde hoeveelheid vlees (x 1.000 ton) van runderen, schapen en pluimvee in de jaren 2016–2020.

Jaar	2016	2017	2018	2019	2020
Pluimvee	710	831	843	900	884
Runderen			410	421	376
Schapen/Lammeren			0.40	0.35	0.31

Bron data pluimvee: SITA, bewerking NEPLUVI

Bron data roodvlees: CBS, bewerking COV

Ik verwijs uw Kamer voor het antwoord ten aanzien van de import van schapen- en lamsvlees verder naar hoofdstuk 7, figuur 5, van het onderzoeksrapport van Wageningen Research.

2

Kunt u aangeven hoeveel vlees van onverdoofd geslachte dieren in Nederland is geïmporteerd in de afgelopen vijf jaar?

Antwoord

In de invoer- en uitvoerstatistieken van vlees wordt geen onderscheid gemaakt tussen regulier, halal of koosjer vlees. Ook wordt niet bijgehouden of vlees afkomstig is van ritueel onbedwelmd geslachte dieren. Ik verwijs uw Kamer voor dit antwoord verder naar het rapport van Wageningen Research.

3

Kunt u aangeven hoeveel (vlees van) onverdoofd geslachte dieren door Nederland is geëxporteerd in de afgelopen vijf jaar?

Antwoord 3

De totale hoeveelheden vlees van in Nederland ritueel onbedwelmd geslachte dieren zijn zeer gering in vergelijking tot de reguliere bedwelmde slacht en uitvoer van vlees. Wageningen Research geeft aan dat een analyse van een mogelijke uitvoer van vlees van ritueel onbedwelmd geslachte dieren niet mogelijk is op grond van de uitvoergegevens in COMEX. Ik verwijs uw Kamer verder naar mijn antwoord bij vraag 2.

4

Kunt u aangeven waarin het verschil in voorwaarden zit om vlees als halal gecertificeerd of koosjer gecertificeerd te verkopen, uitgesplitst per diersoort?

Antwoord

De NVWA houdt uitsluitend toezicht op de onbedwelmde slacht en niet op de criteria die organisaties die de koosjer- dan wel halalwaardigheid beoordelen, hanteren.

5

Kunt u bevestigen dat u geen zicht heeft op de afzet van vlees van onverdoofd geslachte dieren en dat het daardoor nog altijd mogelijk is dat

mensen onbewust vlees kopen dat afkomstig is van dieren die zonder voorafgaande bedwelming zijn geslacht?

Antwoord

De NVWA houdt toezicht op het dierenwelzijn voor en tijdens de slacht en op de hygiëneregels ten aanzien van het vlees. De NVWA houdt geen toezicht op de bestemming van het vlees afkomstig van dieren die ritueel onbedwelmd geslacht zijn. Het is niet uitgesloten dat vlees, afkomstig van onbedwelmd aangesneden dieren, niet als herkenbaar «halal» of «koosjer» verkocht wordt, zoals ik uw Kamer eerder meldde in 2018 (Kamerstuk 2018D44382). Gelet op de bevindingen door Wageningen Research en Deloitte concludeer ik, dat het niet aannemelijk is, dat het vlees afkomstig van dieren die zonder voorafgaande bedwelming zijn geslacht op de reguliere markt eindigt.

6

Kunt u per diersoort (schapen, geiten, runderen) uiteenzetten hoeveel dieren er in Nederland onbedwelmd werden geslacht in 2018, 2019, 2020 en 2021?

Antwoord

Ik verwijs uw Kamer voor het antwoord op deze vraag voor de jaren 2018, 2019 en 2020 naar Tabel 1 «*Overzicht van het aantal in Nederland geslachte dieren en het aantal in Nederland onbedwelmd geslachte dieren*» uit de evaluatie van het «Convenant onbedwelmdde slacht volgens religieuze riten» uitgevoerd door Deloitte Consulting B.V. en Tabel 1 «*Overzicht van het aantal in Nederland onbedwelmd geslachte runderen, schapen en geiten en het totaal aantal in Nederland geslachte runderen, schapen en geiten*» uit het onderzoeksrapport van Wageningen Research. Voor het jaar 2021 zijn de gegevens waar u om vraagt nog niet bekend.